FIRAT'TAN TUNA'YA 1

KUT

"BEY! BU TOPRAKLARA SEN KENDİ GÜCÜN
VE İSTEĞİN İLE SULTAN OLMADIN,
ONU SANA TANRI VERDİ."

SELİM HİLMİ ÖZKAN

ideal
Kültür Yayıncılık

FIRATTAN TUNA'YA-I

KUT

(1230-1299)

ideal
Kültür Yayıncılık

Fırattan Tuna'ya-I

KUT

Selim Hilmi Özkan

Yayın Koordinatörü | **Ahmet Dündar**
Yayın Yönetmeni | **Zeynep Yeşilova**
Redaksiyon | **Samet Baysal**
Son Okuma | **Gökçe Demirelli Buran**
Kapak Tasarımı | **Yasin Çetin**
Sayfa Düzeni | **İdeal Ajans**

ISBN | 978-625-7059-72-5

İDEAL KÜLTÜR YAYINCILIK
Topkapı Mah. Kahalbaşı Sok. No:31/1
Fatih - İstanbul
Tel: +90 212 528 85 41
bilgi@idealkultur.com
Kültür Bakanlığı Sertifika No: 12669

Baskı ve Cilt | **Optimum Basım**
Sertifika No: 41707

1. Baskı | İstanbul, 2021

© *Bu kitabın her hakkı saklıdır. Tamamen veya herhangi bir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.*

Esere Ait Kütüphane Katalog Kartına
Karekodu Okutarak Ulaşabilirsiniz.

FIRATTAN TUNA'YA / I

Kut

(1230-1299)

SELİM HİLMİ ÖZKAN

ideal
Kültür Yayıncılık

Yazardan...

Osmanlı tarihi ile ilgili serinin ilk kitabı olan bu eserimizde, Türklerin dünya medeniyetini oluşturmadaki mücadelesini roman tadında, gönlümüzden dilimize, dilimizden de sayfalara aktığı şekliyle kaynaklara dayalı olarak satırlar arasında canlandırmaya çalışacağız.

Roman dedik, her roman bir gerçeklik barındırır içinde. İşte bizim bu romanımız da gerçeğin ta kendisidir. Hakikattir. Tarihçinin görevi de hakikati aramak, bulmak ve üzerindeki sis perdesini dağıtarak okurlara sunmaktır.

Hakikati arama niyetiyle çıktığımız bu yolculukta birçok engelle karşılaştık. Engelleri aşmak için bazen pınarın çıktığı gözeyi bulduk. Bazen ise pınarın kollarına müracaat ettik. Bazen de kendi hissiyatımızı ortaya koyduk. Elbette en zor olanı da bu oldu.

Bunlara ek olarak hakikatle kurguyu birleştirmek için zaman ve mekânda yolculuk yapmaya çalıştık. Bu yolculuğumuzda bazen zaman kayboldu bazen de mekân. Çünkü amacımız, gerçeği olabildiğince gün yüzüne çıkarabilmekti. Bunun için de romanımızın pınarın kaynağından beslenmesi için uğraştık.

Bu roman öyle gerçek olsun ki; şanı ve şöhreti Türkistan bozkırlarından başlayarak Seyhun ve Ceyhun'a insin, oradan Fırat ve Nil'e kadar yayılmış olsun. Fırat'tan başlayarak önce Tuna, sonra Nil sınırlarını aşsın. Şanı ta Vistül'e ulaşsın.

Akıncıların atlarını Vistül'de sulamaya başladıklarını bize fısıldasın. Viyana kapılarının nasıl zorlandığını anlatsın.

Araştırmamızı tamamladıktan sonra bismillah deyip başladık. Ama gördük ki, şimdilerde Vistül Türk atlılarını sulamayı bekler olmuş. Vistül'ün "Türk süvarileri, atlarını Vistül Nehri'nde sulamadıkça Polonya'ya hürriyet gelmez" diye haykırdığına şahit olduk. Bir Türk atlısının geçtiği yerlere huzur ve sükûnun geldiğine Vistül'ün, Tuna'nın, Fırat'ın, Nil'in, Neretva'nın şahit olduğunu gördük. Buna Vistül gibi, Tuna gibi, Fırat gibi, Nil gibi, Neretva gibi tarih de şahit olmuştu. Cömert Nil'in, yeşil Tuna'nın, nazlı Fırat'ın da aynen Vistül gibi Neretva gibi Türkleri beklemekte olduğunu gördük. Bu bir hakikat değil mi? Şimdilerde Basra'dan Yemen'e, Keşmir'den Bosna'ya, Tebriz'den Şam'a, Buhara'dan Üsküp'e bu atlının ayak sesleri beklenmiyor mu?

Asya'da başlayan bu 'Kut'lu yürüyüşün jübilesini Kahlenberg[1] tepesi önlerinde yaptıklarını düşünenler, acaba bu yürüyüşü durdurabileceklerini mi sanıyorlar? Kalem daha 'Jübile'yi kimin yaptığını yazmaya cesaret edemedi. Tarih de kaydetmedi. Medeniyetlerinin üstünlüğüne inanıp tarihin sonunun geldiğini iddia edenler, 'Jübile'yi kendilerinin yaptıklarını zannedebilirler. Fakat kısa bir zaman sonra yanıldıklarını anlayacaklardır. Lakin 'Jübile' sonrası tarihin sonuna da şahit olunacaktır.

Jübileyi kim kazanacak, onu Allah bilir elbet. Ama Ergenekon'da başlayan 'Kut'lu yürüyüşü durdurduklarını sananlar yanılmaktadırlar. Türklerin tarihi, zaferlerle doludur. Bu 'Kut'lu yürüyüş kesintisiz Kahlenberg tepesinin eteklerine kadar devam etmiştir.

Tarihi kurgu olarak kaleme alınan bu eserde genelde Türklerin batıya yürüyüşü, özelde ise Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan yıkılışına kadar geçen sürede, dünyaya huzur ve barış getirmek için giriştiği mücadelesinin hikâyesini bulacaksınız. Vistül'ün, Tuna'nın, Fırat'ın, Neretva'nın, Nil'in kucakladığı

coğrafyalardakilerin beklediği gibi dünyaya barış ve huzur getirmek için yapılan zorlu, bir o kadar da 'Kut'lu mücadelenin kilometre taşlarını tarihî gerçeklere uygun şekilde okuyacaksınız. Eseri okurken Türklerin ideal devlet anlayışına ulaşmak için verdiği takdire şayan mücadeleye şahit olacaksınız. Buna şahit olurken devlet içindeki çekişmelerin sonucu, milletin ne zorluklarla karşı karşıya kaldığını göreceksiniz. Zor kazanılan değerlerin, zor fethedilen yerlerin ne kadar kolay kaybedildiğine tanıklık edeceksiniz. Hırsın ve ihtirasın yılların birikimini nasıl bir anda silip süpürdüğünü okuyacaksınız. Okurken ise bazen hüzünlenecek, bazen gururlanacak ama her seferinde de dersler çıkaracaksınız.

Bu eserde her olay, özelde tarihî bilgiler çerçevesinde hikâyeleştirilerek anlatılacaktır. Genelde ise bir bütünlük içinde sunulmaya çalışılacaktır. Bu hikâyemiz boyunca *El-Evamirü'l-'Ala'iyye Fi'l-Umuri'l-Ala'iyye*'nin yazarı İbn Bîbî namıyla ün salmış Selçuklu tarihçisi *Nâsiru'd-dîn Huseyn b. Muhammed b. 'Alî el-Ca'ferî er-Rugadî el-Munşî* bize yol gösterecektir.

'Neden İbn Bîbî'yi kılavuz olarak seçtiniz?' diye sorduğunuzu duyar gibi oluyorum. İbn Bîbî'nin babası Mecdüddin Muhammed Tercümân (Muhammed er-Rugadi) Hârizmşahların, kendisi ise Selçuklu Devleti'nin hizmetinde bulunmuştur. Hikâyemizin başladığı yıllardan itibaren, hikâyemizin birinci kitabını oluşturan olaylar dizisinin hemen hemen hepsine bizzat şahitlik etmiştir. Ölümünden (1280 h.) sonra ise kılavuzumuz Osmanlı müverrihleri, yani tarihçileri olacaktır. Ama asla tarihî gerçeklerden sapmadan, hakikatin peşinden koşarak hikâyemizi anlatmaya devam edeceğiz. İşte bunun için hikâyemizde hakikatin ta kendisini bulacaksınız.

Selçukluların 1071 tarihinde Anadolu'ya girmesinden sonra Türkler, II. Viyana Kuşatmasına (1683) kadar batıya yüzlerce defa sefer düzenlemişlerdir. Bu seferlerin hepsinden de galip

olarak çıkmışlardır. Bunun için devleti yönetenler ve toplum arasında, bu devletin asla yenilmeyeceğine olan inanç perçinlenmiştir. Nasıl perçinlenmesin? Selçuklu'nun kuruluşundan itibaren yaklaşık altı yüz yıldır, Bedir Savaşından (624) sonra ise yaklaşık bin yıldan beridir hep İslam'ın yürüyüşü ve üstünlüğü vardır. Fakat II. Viyana Seferi hiç de umulduğu gibi olmamıştır. Kuşatma büyük bir hezimetle sonuçlanmış, Osmanlı Türkleri hiç beklemedikleri bu sonuç karşısında ne yapacaklarını şaşırmışlardır.

Çünkü yaklaşık altı yüz yıldan daha fazla batı yönünde yürüyen bir millet, bir anda bu yürüyüşüne son vermek zorunda kalmıştır. Ayağı sürçmüştür. Bu yürüyüşün durması bir anlamda Doğu'nun Batı'ya yürüyüşünün de son bulması anlamına gelmektedir. Bu durum elbette kabul edilir bir sonuç değildir. Devlet, bu sefer sonrası Avrupa yönünde ilerlemesine son vereceği gibi, devrin en değerli devlet adamlarından birisi Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'sından da olacaktır.

İşin ilginç yanı Avusturyalılar, Osmanlı Türklerinin buraya kadar gelmesini hâlâ unutamamış olmalılar ki Merzifonlunun otağını kurduğu tepede bulunan tarihî yapının duvarlarına, Viyana Kuşatmasının 300 yılı sebebiyle, 12 Eylül 1983 tarihinde "Türklerin Jübilesi" plaketini iliştirmişlerdir. Hemen plaketin karşısında da Ukraynalı Kazaklar anısına dikilen anıt durmaktadır. Bu anıtı Kırım Kazaklarının Viyana Kuşatması sırasında Jan Sobieski komutasındaki yüz binleri bulan Leh güçlerinin Tuna'yı geçmesine müsaade etmelerinin anısına bir teşekkür nişanesi olarak dikmişlerdir. Ukraynalı Kazakların ayakları altında ezilenler ise Osmanlı askerleridir. Bu plaketi oraya iliştirenler veya Ukraynalı Kazakların ayaklarının altında Osmanlı askerlerini ezdirerek, intikam aldıklarını sananlar da şunu çok iyi biliyorlar ki bu yürüyüş bir jübile değildir.

Tarih akmakta, zaman ilerlemektedir. O zaman jübile ne zaman olacaktır? Ve daha önemlisi bu jübileyi kim yapacaktır?

Bunu zaman gösterecektir. Ancak tarihsel döngü, Jübilenin kahramanlarının doğudan çıkacağını işaret etmektedir. Ne 'medeniyetler çatışması' fikri ne de 'tarihin sonunun geldiğini' iddia edenler buna engel olamayacaklardır. Medeniyetler çatışması fikrinin savunucuları kendi medeniyetlerinin üstünlüğünü savunsalar da bu savlarını daha ne kadar devam ettirebilecekleri meçhuldür. O zaman tarihin sonunun geldiğini iddia edenler bunu neye dayandırmaktadır? Bu sorunun cevabını işte bu seriyi oluşturan eserler boyunca anlatmaya çalışacağız.

Bugüne kadar Osmanlı siyasi tarihi ve Osmanlı medeniyeti üzerine birçok eser kaleme alındı. Bunların birçoğu alandaki boşluğu dolduracak nitelikte eserlerdir. İddiamız bu eserlerden daha iyi bir eser ortaya koymak değildir. Bu eserde diğerlerinden farklı olarak, tarihî olaylar kronolojik sıraya uygun şekilde, roman tadında resmedilmeye çalışılacaktır.

Eserdeki olaylar, olgular ve karakterler tarihteki yaşanmışlıklarla birebir şekilde aktarılmaya gayret edilmiştir. Onun için eserde hakikatin ta kendisi ile karşı karşıya kalacaksınız. Fakat hakikatler ortaya konmaya çalışılırken olaylara bir tarihçi gibi değil bir romancı bakış açısıyla bakılmaya gayret edilmiştir.

Bakış açısı, kişiler, zaman ve mekân, roman üslubu ile ele alınmaya çalışıldı. Kurgu, karakterler ve anlatım teknikleri ise esere akıcılık katmak içindir.

Kahramanların yaşam öyküleri aşırılığa kaçmadan ve gerçeklikten ayrılmadan ele alınmıştır. Olayları daha canlı sunmak için bazı yerlerde zaman ve mekân sınırları zorlanmış olup; bazı yerlerde de zaman ve mekânlar birbirine yaklaştırılmıştır. Günümüz dili ile zamanda yolculuk… Eskilerin ifadesi ile tayy-i mekân…

Son not kısmında olay akışı içinde verilemeyen bilgiler, bilgi notu şeklinde eklenerek siz değerli okurlarımıza sunulmuştur.

Geleceği görmek için tarihi anlamak ve hatta tarihe şahitlik etmek isteyen herkese… Keyifli okumalar…

Zamandizin

1204	Herat'ın Alâeddin Muhammed tarafından ele geçirilmesi.
1204	Sultan II. Rükneddin Süleyman Şah'ın Gürcü seferine giderken Konya-Malatya yolunda ölümü.
1206	Belh, Cüzcan, Toharistan, Sistan ve Sicistan'ın Alâeddin Muhammed tarafından ele geçirilmesi.
1207	Taberistan ve Maveraünnehr'in Alâeddin Muhammed tarafından ele geçirilmesi.
1207	Gıyaseddin Keyhüsrev (I) tarafından Antalya'nın fethi.
1210	Herat'ın Alâeddin Muhammed tarafından ele geçirilmesi.
1211	Taşkent, Fergana, Mekran, Belucistan, Kazvin ve Azerbaycan'ın Alâeddin Muhammed tarafından ele geçirilmesi.
1211	Sultan I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in Bizans İmparatoru Aleksios'la Denizli-Ladik arasında giriştiği savaşta şehit olması.
1211	I. İzzeddin Keykavus'un Selçuklu sultanı olması.
1212	Sultan I. İzzeddin Keykavus'un Ankara'yı alması ve kardeşi Alaeddin Keykubat'ı Minşar (Masara) kalesine hapsi. Daha sonra buradan Kezirpert kalesine nakledilmiştir.
1214	İzzeddin Keykavus tarafından Sinop'un fethi.
1220	Otrar, Buhara ve Semerkant'ın Moğollar tarafından ele geçirilmesi.
1220	Alâeddin Keykubat'ın Kezirpet kalesindeki zindan hayatının son bularak Selçuklu tahtına oturması.
1221	Alanya'nın Alâeddin Keykubat tarafından fethi. Bu tarihten sonra Kalanoros olan şehrin ismi Alâiye olarak anılmaya başladı.
1223	Moğolların Asya'yı istila etmesi.

1229	Celaleddin Mengübirti (Hârizmşah)'nin Ahlat'ı kuşatması.
1230	Selçuklu ve Hârizmşah ordularının Yassıçemen'de karşı karşıya gelmeleri. Yassıçemen savaşı.
1231	Celalleddin Mengübirti (Hârizmşah)'nin öldürülmesi.
1232	Sultan Alâeddin Keykubad'ın Moğollara karşı Kemaleddin Kamyar komutasında Doğu Anadolu'ya bir ordu göndermesi.
1237	Sultan Alâeddin Keykubat'ın Kayseri Meşhed ovasında zehirlenmesi. Yerine oğlu Giyaseddin Keyhüsrev'in (II) tahta oturması.
1237	Harezmli Kayır Han'ın Pınarbaşı kalesindeki hapishanede ölümü.
1238	Kemâleddin Kâmyâr'ın Gevale Kalesine hapsedilmesi ve orada ölümü.
1238	Saadettin Köpek'in ortadan kaldırılması.
1240	Baba Rasül isyanı ve bastırılması.
1243	Selçuklu ve Moğollar arasında Kösedağ savaşının yapılması.
1251	Karatay Medresesinin yapılması.
1254	Celaleddin Karatay'ın vefatı.
1258	Osman Gazi'nin doğumu.
1260	Aynıcalut savaşında Moğolların Memluk ordusu tarafından ağır bir yenilgiye uğratılması.
1277	Memluk Sultan'ı Baybars'ın Kayseri'ye gelerek Selçuklu tahtına oturması.
1277	Pervane Süleyman'ın Moğollar tarafından idam edilmek suretiyle öldürülmesi.
1280	Ertuğrul Gazi'nin vefatı.
1284	Ermeni-Beli muharebesi.
1286	Karacahisar'ın Osman Gazi tarafından ikinci defa fethi.
1299	Osmanlı Devleti'nin kuruluşu.

UKRAYNA
KARADENİZ
Sinop
Trabzon Rum imparatorluğu
Sivas
Erzurum
TÜRKİYE
Konya
Kayseri
ANADOLU SELÇUKLUDEVLETİ
Antalya
Alanya
SURİYE
AKDENİZ
IRAK
MEMLUK DEVLETİ
MISIR

KAZAKİSTAN
ÖZBEKİSTAN
KIRGI
TÜRKMENİSTAN
*Buhara
TACİKİSTAN
*Kazvin
*Taberistan
İRAN
AFGANİSTAN
*Mahan
*Siatan
PAKİSTAN
*Mekran

Birinci Bölüm

KUT

“Ey yiğit kişi! Allah senin eline
keskin bir kılıç verdi.

İslam diyarlarını sen fetheyleyeceksin.

Senin sulbünden gelenler tüm diyar-ı
Rum’u ve Rumeli’yi fethedecek.

Şanın dilden dile dolaşacak.

Kalk git buralarda oyalanma,
uç bölgelerinde cihad eyle…”

Kalem yazdı ve tarih başladı…

Hüseyin bin Muhammed -namı diğer İbn Bîbî- zaman zaman Karatay medresesinin bahçesine gelir, yasemin çiçeklerinin arasından geçerek medresenin sağındaki bir ağacın altına oturur, geçmişte yaşanmış olayları düşünürdü. Bu bahçe, sanki onun geçmişe açılan kapısı gibiydi. Rengârenk çiçeklerle süslü bahçeden yayılan kokular, hafif bir esinti olduğu zaman bahçenin duvarlarını aşarak hemen hemen tüm mahalleyi kaplardı. Kokunun mahallenin sokaklarında dolaşmasına benzer, Hüseyin bin Muhammed de tarihin sokaklarında gezintiye çıkardı.

Hüseyin bin Muhammed'in tarihe eskiden beri ilgisi vardı. Çocukluğunun geçtiği şehirleri özler, memleketinin şimdilerde işgal altında olduğu aklına gelince gözünden iki damla yaş akardı.

Okuduğu yerleri, okurken kaldığı yarım kubbeli hücresini gözünde canlandırırdı. Karşısında durduğu medrese ile okuduğu medrese arasındaki benzerlikleri ve farkları ayırt etmeye çalışırdı. Medreseyi yaptıran Karatay'a olduğu kadar yapan ustaya da içinden hayır dua etmeden geçemezdi. Ne de güzel eserler yapmışlardı bu ustalar. Bunları düşünürken aklına gelen şeyleri not etmek için hemen hokkasını ve divitini çıkarıp elindeki kâğıt parçalarına not almayı da ihmal etmezdi. Medresenin hemen yakınında bulunan mescidin minaresi ile Karatay medresesinin karşısındaki Alaaddin Camii ve sarayının orantısına hayran kalırdı. Minareler ne yüksek ne de alçaktı. Yapı ile uyumlu inşa edilmişlerdi. Bu yapıları kendi yaşadığı, çocukluğunun ve ilk

gençlik yıllarının geçtiği Cürcân ve Nişabur'daki yolculuk boyunca gördüğü Harput, Ahlat ve Dımaşk'taki eserler ile kıyaslardı. Kapıların yüksekliklerindeki benzerlikler ile pencerelerin ve mekân zenginliğinin benzemesine hayran hayran bakardı. Hele o giriş kapılarındaki ihtişamı, insanı ayrı bir dünyaya götürüyor gibi hissederdi. Eserler sanki aynı mimarın elinden çıkmışçasına benzerlik gösteriyordu. Bu ise elbette ki ayrı bir güzellikti.

Yine bir gün erkenden yola düştü. Her zaman geçtiği, etrafı çiçeklerle dolu patika yoldan ilerledi ve sürekli oturduğu ağacın altına oturdu. Uzun uzun düşüncelere daldı. Bir taraftan geçmişin muhasebesini yapıyor, bir taraftan da aldığı notları karıştırıyordu.

Yanında getirdiği rahlesini açtı. Notlarını temize çekmek için defterini rahlenin üzerine koydu. Tam yazmaya başlamıştı ki hafiften esen rüzgâr kâğıtları uçuşturmaya başladı. Kâğıtların üzerine taşlar koyarak uçmalarını engellemeye çalıştı. Fakat bir süre sonra rüzgâr, rahlenin üzerindeki defterin yapraklarını da uçuşturdu.

Baktı olacak gibi değil, gitmeye karar verdi. Eşyalarını toplayıp tam gidecekti ki medresenin kapısındaki yazılar ve süslemeler dikkatini çekti. Kaç zamandır gelip gitmesine rağmen ilk defa bu kadar dikkatini çekmişti.

Heybesini ve eşyalarını bırakıp bağdaş kurdu ve süslemeleri incelemeye koyuldu. Taş üzerindeki oymalar, şekiller, yazılardaki zarafet karşısında hayranlığını gizleyemedi. Kapıyı süsleyen gök ve beyaz mermerler güneş ışığının yansıması ile insanın gözlerini kamaştırıyordu. Kemerin üzerinde bulunan üç kabara ise kapıya ayrı bir estetik katmaktaydı. Kabaraların hemen üstünde bulunan dikdörtgen kitabe, kapıyı baştan başa kaplamaktaydı.

Kezirpert, 1220

Kaleye doğru çıkan kıvrımlı yolda, arkasında ince toz bulutu bırakan bir atlı ilerliyordu. Atlı, yolun kıvrımının bittiği yerde askerleri görünce durdu. Askerlere yaklaşmadan atından indi.

Askerlerin durduğu yer, etraftan pek görünmeyecek bir şekilde seçilmişti. Kuytuda kalıyordu. Atlının geldiği yol da bu kuytudan pek görünmüyordu.

Atın üzerinde, henüz on yedisini yeni bitirmiş Yunus isminde bir genç vardı. Yüzünde tek tük sakallar çıkmış, saçları ensesine doğru uzamıştı. Gayet düzgün giyimliydi. Ancak bir o kadar da yorgun ve bitkindi. Bu zamanda, silahsız yola çıkmak pek âdetten olmadığı için belinde küçük bir hançerle yola çıkmıştı.

Askerler Yunus'u fark ettiler. Uzaktan, uzun uzun süzdüler. Bu esnada Yunus, çoktan atından inmiş ve askerlere doğru yaklaşmıştı. Askerler Yunus'un açıklamalarını yetersiz bulmuş olacaklar ki gelişinden şüphelenerek kendi aralarında fısıldaşmaya başlamışlardı. Kaleye uzun zamandır gelip giden olmamıştı. Anlattığına göre İbn Arabî'nin talebesiydi.

Kendi aralarındaki konuşmalar devam ederken, askerlerden birisi dönüp yeniden Yunus'u süzdü. Çocuk denecek yaşta olmasına rağmen kalede uzun süredir hapis hayatı yaşayan Melik Alaaddin Keykubat'a yardımcı olması için gönderilmişti. Ayrıca yanında bir de Melik'e verilmek üzere ceylan derisine yazılmış bir mektup getirmişti. Yunus gayet ısrarcıydı. Sonunda ısrarında başarılı oldu ve kaleye geçmek için gerekli izni aldı.

Eden bulur…

Şehirde bir süre kalan Sühreverdî geri dönmek üzere Sultan'dan müsaade istedi. Sultan, misafirini, Emir Celaleddin Karatay ve Necmeddin Tusi ile birlikte karşıladığı Zincirli hana kadar yolcu etmek için refakat etti. Ömer Sühreverdî'yi uğurlayanlar arasında Yunus da vardı.

Sühreverdî tam ayrılmadan önce kalabalığın arasında duran Yunus'a dönerek, "Ey genç! Dindar, ilme ve tasavvufa bağlı, erbabını koruyan Alaaddin Keykubat'ın hizmetinden ayrılma! O halkına ve ülkesine hizmetten ayrılmayan bir hükümdardır. Ona hizmet edersen bu millete hizmet etmiş olursun!" dedi.

Yunus bu durum karşısında çok heyecanlanmıştı. Çünkü Sühreverdî kalabalığın arasında doğrudan kendisine seslenmişti. Elbette ki bunun bir anlamı vardı. Yunus epeydir bu durumun farkındaydı. Hele şu hassa birliklerinin başına geçtikten sonra görev ve sorumlulukları bir kat daha artmıştı.

Büyük misafir uğurlandıktan sonra Sultan Alaaddin tüm beyleri huzurunda topladı. Toplantıya katılanlar arasında Yunus da vardı. Sultan Alaaddin, Divan'ın başköşesine oturarak toplantıya katılanlara hitaben konuşmaya başladı.

"Beylerim, emirlerim!

Doğudan gelen haberler hiç de iyi değil. Denizden, karadan her taraftan insanlar topraklarımıza sel gibi akın ediyor. Canlarını kurtarıp Moğolların elinden kaçanlar ülkemize sığınıyorlar. Onlara bakmak, kucak açmak en büyük görevimiz.

İkinci Bölüm

FELAKET SENELERİ

Eğer zalim ısrarla zulme devam ediyorsa bil ki sonu yakındır.

Eğer mazlum da ısrarla direniyorsa bil ki zafer yakındır.

Sessiz Çığlık

Günler, geceler geçiyor; işler her geçen gün daha da sarpa sarıyordu. Devletin gelenekleri altüst ediliyor ama kimseden ses çıkmıyordu. Saadeddin Köpek devlet yönetimini tamamen eline almıştı. Moğollar hızla yaklaşıyor ama buna karşı hiç kimse tedbir alma yoluna gitmiyordu. Halk her geçen gün fakirleşiyordu. Devlet yönetiminde israf hat safhadaydı. Taceddin Pervane'nin anlattıkları sanki yavaş yavaş gerçekleşiyor gibiydi.

Hüseyin Bin Muhammed topladığı bilgileri önündeki müsveddelerden aktarırken bazı kaynaklara da bakmayı ihmal etmedi. Acaba daha önce benzer olaylar yaşanmış mıydı? Dikkatle kaynakları inceledi. Son şahit olduğu olayları gözünün önüne getirdi; "Elbette bunları da yazacağım" dedi. Tüm bunları yazmak öyle sanıldığı kadar kolay değildi. Doğrular, tozlu sandıklara sarılmış; meydan, söylenti ve dedikodulara kalmıştı. Neyin gerçek, neyin yalan olduğunu anlamak, gerçeği onca söylenti arasından çekip almak mümkün olabilecek miydi? Hadi oldu diyelim; bu kirli gerçekleri yazmak o kadar kolay mıydı? Zamanın ruhu buna müsaade edecek miydi?

Saadeddin Köpek zaman zaman; genç, toy ve tecrübesiz Sultan'ın huzuruna çıkıyor, ona okşayıcı sözler söylüyor, hep kendi çıkarına hizmet edecek yönlendirmeler yapıyordu. Sultan ise Saadeddin Köpek'in her dediğine inanıyor, onun yaptığı işlere de karışmıyordu.

Zavallı Pervane

Konya, Şemseddin Altun Aba'nın şehadetini ve beylerin ortadan kaldırılışının korkusunu atlatamamıştı ki; daha korkunç bir haberle çalkalanmaya başladı. Nasıl olurdu? Koskoca Taceddin Pervane zina ile suçlanarak Engürü Meydanı'nda recmedilmişti. Bunun bu aşamaya geleceği belliydi. Saadeddin Köpek, Şemseddin Altun Aba'yı divan-ı saltanattan dışarı atarken Taceddin Pervane'nin hiç sesi çıkmamıştı.

"Olamaz!" dedi Hüseyin bin Muhammed, "Keşke…" Şemseddin Altun Aba'nın "Bu iti dergâh-ı hümayundan kovmak lazım yoksa herkesi ısıracaktır" dediğini duymuştu. Keşke o zaman dikkate alınsaydı. İşte şimdi bu köpek, herkesi ısırmaya başlamıştı. Bu gidiş hayra alamet değildi. Devletin ileri gelenleri bir bir ortadan kaldırılıyordu. Hüseyin bin Muhammed "Ey ulu Sultan, nerelerdesin?" diye hayıflandı… "Demek Taceddin Pervane recmedildi. Nasıl olur?.." Şaşkın ve üzgündü. Taceddin, âlim ve fazıl bir devlet adamıydı. Alaaddin Keykubat'ın en değerli komutanlarındandı. Hüseyin bin Muhammed bu işin aslını astarını öğrenmek için çınarın altında oturan kalabalığın yanına vardı ve oradakilere sordu. Oturanlardan biri atıldı söze:

"Niye olmasın, olmuş bir kere… Kadı fetva vermiş. Şimdi kadı yalan yere mi fetva verdi? Demek ki Taceddin Pervane nefsinin esiri olmuş. Eden elbette bulacak."

İhtiyar bir adam da onayladı bu sözleri: "Tabii, eden bulur!"

Gevale, 1238

Soğuk bir sonbahar sabahıydı. Her yer buz kesmişti. Bozkırın ortasında Konya'nın soğu da bir başka oluyordu. İnceden bir rüzgâr bile esse insanın iliklerine kadar işliyordu. Yüksek tepelerde kar hükmünü göstermiş olmalı ki; Gevale Kalesi hem soğuktu hem de inceden kar atıştırmaya başlamıştı.

Rüzgâr öyle sert esiyordu ki sadece bu uğultu bile insanı ürpertmeye yetiyordu. Rüzgârda savrulan kar taneleri ya boşlukta kayboluyor ya da bir yamaçta birikiyordu. Kale kapısında soğuktan titreyen; üşümemek için sağa sola hareket edip duran nöbetçiler; ötelerden üç beş atlının yukarı doğru çıktığını gördüler. Atlıların arasında yürüyen bir adam dikkat çekiyordu. Yorgunluğu her halinden belliydi. Kale kapısının önündeki yol ancak bir atlının geçeceği kadar genişti. Bu mevkide hepsi atlarından indiler. Kıyafetinden yüksek rütbeli olduğu anlaşılan asker, bu dar geçitte arkada kaldı. Diğer atlılar önde, elleri bağlı adam arkada; hepsi tek tek geçtiler. Gerideki rütbeli ise herkes geçtikten ve son bir defa daha etrafı kontrol ettikten sonra usul usul yürüdü. Kemâleddin Kâmyâr, hiçbir devlet adamına yakışmayacak bir muameleyle, kalenin kapısına kadar getirilmiş, bilmediği ve asla da bilemeyeceği bir suç isnadı ile kendisini Gevale Kalesi'nde bulmuştu.

Kale son derece sarp bir tepedeydi. Bulunduğu yerden her yeri gözetlemek mümkündü. Neredeyse 360 derece görüş imkânı sağlıyordu. Kapıyı açan görevli, askerler arasında titreyerek

da emir kuluydu, devlete hizmet ediyorlardı. Onlara da bu hizmet düşmüştü. Devletin her kademesinde yapılan hizmetin kutsal bir görev olduğunun bilincindeydiler.

1238'in soğuk bir mart sabahı; Gevale Kalesi'nden sessiz sedasız bir cenaze çıkmıştı. Kalenin ağır şartlarına dayanamayan Kâmyâr, burada türlü işkencelere maruz kaldıktan sonra Saadeddin Köpek'in adamları tarafından öldürülmüştü. Kalede bulunan askerler her ne kadar Kemaleddin Kâmyâr'a iyi davransa da Saadeddin Köpek'in adamları sık sık kaleye gelerek ona işkence yapmaktan geri durmamışlardı. Kâmyâr'ın cenazesi bir garip halde, sessizce gömüldü. Saadeddin Köpek'in yaptığı her plan kendisinin de sonunu hazırlıyordu. Attığı her adımla kaçınılmaz bir sona doğru ilerliyor; fakat o saltanata, **'kut'**a yaklaştığını zannediyordu. Ne bilsin **'kut'**un öyle rastgele her önüne gelen kimseye konmayacağını?..

Hüseyin bin Muhammed de şaşkındı. Nasıl olurdu da Kemâleddin Kâmyâr gibi bir devlet adamı ortadan kaldırılırdı? Olanlara anlam veremiyordu. Keskin düşünceli, yumuşak huylu bu adama nasıl kıymışlardı? Emir Kemâleddin Kâmyâr'ı Hârizmşah ülkesinde tanımıştı. Selçuklu hizmetine o sokmuştu kendisini ve ailesini... "Kader…" dedi çaresiz bir teslimiyetle, demek bu değerli devlet adamının ölümünü de yazacaktı. Ama kaleme nasıl yazdıracaktı? En zor iş buydu... Hem de türlü iftiralara maruz kalmıştı. Saadettin Köpek mallarına el koymuş, bununla da kalmamış, birçok Ahi ileri gelenini de tutuklatmıştı. Hüseyin bin Muhammed bu olanlara bir anlam veremese de; hiçbir şey yapamasa da için için bir şey duygularını kemiriyordu. Elbette ileride bir gün, tüm gerçekler ortaya çıkacaktı ama olanlar karşısında herkesin sessiz kalması da hayra alamet değildi. Elbette hayır da şer de Allah'tandı; her şeyin en iyisini o bilirdi.

Üçüncü Bölüm

SÖĞÜT'TE BİR ULU ÇINAR

Daha 1047'de Türkistan'dan Nişapur'a gelen çok kalabalık Oğuz zümreleri, Büyük Selçuklu beylerinden İbrahim Yınal'a, yersizlik ve yurtsuzluklarından şikâyet etmişlerdi. İbrahim Yınal da bu Türkmenlere şöyle demişti:

"...memleketim, sizin oturmanıza imkân verecek kadar geniş değildir. Bu sebeple doğrusu şudur ki Rum (Anadolu) gazasına gidiniz; Allah yolunda cihâd yapınız ve ganimet alınız. Ben de arkanızdan gelip size yardım edeceğim..."

Ve Söğüt vatan olma yolunda

Oba, Engürü taraflarında da fazla tutunamadı. Engürü'de bir süre fetihler yapıp kışladıktan sonra Alaaddin Keykubat'tan aldıkları izin gereği Söğüt'e gitmeye karar aldılar. Sultan Alaaddin obaya Söğüt Vadisini kışlak, Domaniç'i yaylak olarak tahsis etmişti. Burası tam Rum sınırındaydı. Söğüt'e gelirken geçtikleri yollar zaman zaman çok sarptı. Tehlikeli olmasına rağmen yolun sık kullanıldığı ve tercih edildiği her halinden belliydi. Çetin yollardan geçen oba, uzun bir yolculuktan sonra derin bir vadinin içinde bulunan Söğüt'e gelip yerleşti. Söğüt, vadi içinde kurulduğundan korunaklı bir konumdaydı. Obanın Anadolu'ya gelip yerleştiği ilk yerleşim yerlerinden olan Uğuz yaylasına çok benziyordu. Onun için oba, Söğüt'ü çok sevmişti. Söğüt'e dar bir vadiden girilebiliyordu. Etraftaki tepelerle birlikte şehir, daha da korunaklı hale geliyordu.

Kayılar, zor olanı seçip uç bölgesine gelmişlerdi. Gerçi Anadolu'nun içleri de pek tekin değildi. Son yıllarda oralarda da işler biraz karışıktı. Kayı obasının Söğüt'e gelip yerleşmesi Karacahisar Tekfuru'nu son derece rahatsız etti. Nereden çıkmıştı bu Kayılar?.. Tekfur ne yapacağını şaşırmıştı. Daha önce uçlara birçok Türkmen gelip yerleşmişti ama bu gelenler, diğerlerinden farklı gibiydiler. Gelir gelmez yönlerini batıya çevirmişler, sürekli Hristiyanların bulunduğu yerlere doğru akınlar yapmaya başlamışlardı. Daha önce de pek çok kez Türklerle karşılaşmıştı.

Dördüncü Bölüm

BEY

"Ey Oğul! Bey'sin! Bundan sonra öfke bize; uysallık sana… Güceniklik bize; gönül almak sana… Suçlamak bize; katlanmak sana… Acizlik, yanılgı bize; hoş görmek sana… Geçimsizlikler, çatışmalar, uyumsuzluklar, anlaşmazlıklar bize; adalet sana… Kötü göz, şom ağız, haksız yorum bize; bağışlamak sana…"

Bey…

"Ey Oğul! Bey'sin! Bundan sonra öfke bize; uysallık sana… Güceniklik bize; gönül almak sana… Suçlamak bize; katlanmak sana… Acizlik, yanılgı bize; hoş görmek sana… Geçimsizlikler, çatışmalar, uyumsuzluklar, anlaşmazlıklar bize; adalet sana… Kötü göz, şom ağız, haksız yorum bize; bağışlamak sana…

Ey Oğul! Bundan sonra bölmek bize; bütünlemek sana… Üşengeçlik bize; uyarmak, gayretlendirmek, şekillendirmek sana…

Ey Oğul! Yükün ağır, işin çetin, gücün kıla bağlı… Allah Teâlâ yardımcın olsun! Beyliğini mübarek kılsın. Hak yoluna yararlı etsin. Işığını parıldatsın. Uzaklara iletsin. Sana yükünü taşıyacak güç, ayağını sürçtürmeyecek akıl ve kalp versin.

Sen ve arkadaşların kılıçla, bizim gibi dervişler de düşünce, fikir ve dualarla bize vaat edilenin önünü açmalıyız. Tıkanıklığı temizlemeliyiz.

Oğul! Güçlü, kuvvetli, akıllı ve kelamlısın… Ama bunları nerede ve nasıl kullanacağını bilmezsen sabah rüzgârlarında savrulur gidersin! Öfken ve nefsin bir olup aklını mağlûp eder. Bunun için daima sabırlı, sebatkâr ve iradene sahip olasın!

Sabır çok önemlidir. Bir bey, sabretmesini bilmelidir. Vaktinden önce çiçek açmaz. Ham armut yenmez; yense bile bağrında kalır. Bilgisiz kılıç da tıpkı ham armut gibidir.

Milletin, kendi irfanı içinde yaşasın. Ona sırt çevirme! Her zaman duy varlığını... Toplumu yöneten de diri tutan da bu irfandır.